

Ari Rajasärkkä, Ilpo Mannerkoski & Jari Ilmonen

Metsähallituksen vastuulajien tila ja suojelutaso vuonna 2006

Korpikolva

Pytho kolwensis Sahlberg

- Luonnonsuojeluasetus: erityisesti suojeltava, rauhoitettu
- Luontodirektiivi: liitteiden II ja IV laji
- Uhanalaisuusluokka vuonna 2000: EN, erittäin uhanalainen
- **Suojelutason kokonaisarvio vuonna 2006: epäsuotuisa riittämätön – heikkenevä**

Kuva: Jari Kostet

Levinneisyysalue ja esiintyminen

Korpikolvan levinneisyysalueen pinta-ala on 1 800 km². Pinta-ala on määritetty nykyisten 10x10 km:n esiintymisruutujen yhteenlaskettuna pinta-alana. Monista ruuduista on tallennettu useita havaintopaikkoja, jotka voivat olla hyvinkin lähekkäin (kuva 1).

Lajin levinneisyysalueen kehityssuunta on arvioitu pienentyneeksi tarkastelujaksolla 1950–2006. Levinneisyysalueen lounaisosasta on hävinnyt esiintymiä viimeisen 50–100 vuoden aikana: Ennen vuotta 1950 tehtyjä havaintoja on kaikkiaan 14 ruudusta ja myös Satakunnasta ja Varsinais-Suomesta. Vuosilta 1950–1979 on havaintoja on myös Keski-Suomesta yhteensä viidestä ruudusta. Vaikka uusia esiintymispaikkoja on löydetty aiemmin tutkimattomilta alueilta, tunnettu levinneisyysalue ei ole laajentunut.

Korpikolvan levinneisyys tunnetaan kohtalaisen hyvin. Lajia on etsitty varsin paljon sopivilta paikoilta, Kainuussa joillakin alueilla systemaattisesti. Osa sopivista alueista on kuitenkin puutteellisesti tutkittuja.

Korpikolvan levinneisyysalueen tila on arvioitu suotuisaksi.

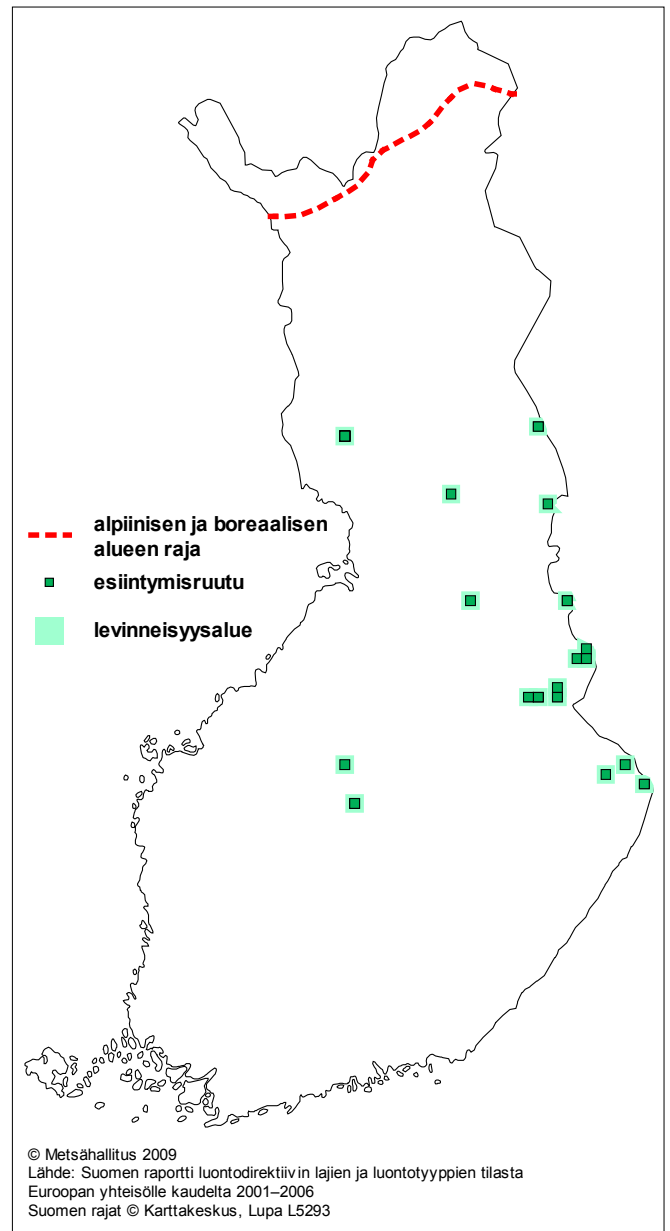
Populaatiokoko

Korpikolvan populaatiokoko on arvioitu 10x10 km:n esiintymisruutujen määränä (taulukko 1), sillä lajin esiintymien määrän arviointi ei onnistu suoraan lajista tallennettujen havaintojen sijainnin perusteella. Havaintojen teko- ja tallennustarkkuus vaihtelee. Eräät laajemmat esiintymät on tallennettu yhtenä havaintopaikkana, paikoin taas on tallennettu jokainen lähekkäinkin havaintopaikka erikseen. Ympäristöhallinnon Eliölajitietojärjestelmässä on lajista yhteensä 73 olemassa olevaa havaintopaikkaa Etelä-Lapista, Koillismaalta, Kainuusta, Pohjois-Karjalasta, Pohjois-Savosta ja Keski-Suomesta vuoden 1980 jälkeen.

Taulukko 1. Korpikolvan populaatiokoko.

	Suomessa yhteensä	Borealisella alueella	Alpiinisella alueella
10 x10 km -ruutuja	vähintään 18	vähintään 18	–

Korpikolvan populaation kehityssuunta on arvioitu pienentyneeksi tarkastelujaksolla 1950–2006. Viideltä esiintymisruudulta on viimeisin havainto vuosilta 1950–1979 ja näistä ruuduista laji on luokiteltu hävinneeksi. Muutos näkyy ruutujen määrässä selvimmin tällä jaksolla. Lyhyemmällä aikavälillä havaintopaikat ovat lisääntyneet, koska lajia on etsitty paljon aikaisempaa tehokkaammin uusilta alueilta.

Kuva 1. Korpikolvan levinneisyys.

Korpikolvan nykyiset populaatiot tunnetaan kohtalaisen hyvin. Laji on melko helppo löytää toukkana ja myös helppo tunnistaa, joten sen esiintyminen voidaan varmistaa suhteellisen pienellä työmäärällä. Etsintä kuitenkin vaatii lajille sopivien lahopuiden kaarnan avaamista, joten paikallisen populaation koon tarkka arviointi ei ole mahdollista lajin elinympäristöä heikentämättä. Korpikolva tulee huonosti pyydyksiin, eikä sitä yleensä tavata pyydyksin tehtävissä tutkimuksissa tai selvityksissä, joten sen esiintymistä ei voi seurata pyydysten avulla.

Lajin populaation tilan on arvioitu olevan epäsuotuisa riittämätön, sillä pirstoutumisen ja esiintymien pienen koon vuoksi osa populaatioista on vaarassa hävitä esiintymispaikkojen suojelusta huolimatta.

Lajin elinympäristöt

Korpikolvan tyypillistä elinympäristöä ovat runsaasti kookasta kuusimaapuuta sisältävät korvet ja niiden lähiympäristössä olevat runsaslahopuustoiset kangasmetsät. Laji vaatii järeän kuusimaapuun jatkumoa, elää vain tietyn lahoasteen puissa ja on palorefugiolaji. Tunnettujen korpikolvapaikkojen metsäkuvioiden pinta-ala on Metsähallituksen paikkatietojärjestelmästä mitattuna 520 ha.

Lajin elinympäristön kehityssuunta on arvioitu pienentyneeksi tarkastelujaksolla 1980–2006. Sopivan elinympäristön määrä on pienentynyt ja laatu heikentynyt erityisesti eteläisessä Suomessa. Osassa tunnetuista esiintymistä lahoppuun määrä on liian pieni tai jatkumo huono taatakseen esiintymän säilymisen.

Lajin elinympäristön tilan on arvioitu olevan epäsuotuisa riittämätön – heikkenevä sen määrällisen vähenemisen ja laadullisen heikentymisen vuoksi.

Lajiin vaikuttaneet ja vaikuttavat tekijät sekä tulevaisuuden ennuste

Korpikolvan esiintymien hävymisen syynä ovat sopivan elinympäristön määrän pieneneminen ja laadun heikkeneminen sekä elinympäristöjen pirstoutuminen ennen kaikkea hakkuiden seurauksena. Lisäksi pienillä eristyneillä alueilla sattuman vaikutus populaatioiden säilymiselle on merkittävä, vaikka elinympäristö olisikin säilynyt elinkelpoisena. Laji vaatii runsaan kuusimaapuun jatkumoa ja suosii kosteita korpia, joiden tehokas ojitus on vähentänyt sopivaa elinympäristöä. Korpikolva esiintyy kuivemmilla kangasmailla vain runsaiden esiintymien reunoilla.

Korpikolvan levinneisyysalue säilynee nykyisellään. Yksittäisten esiintymien mahdollinen häviäminen ei vaikuta kovin paljon levinneisyyteen. Todennäköisesti elinympäristön määrä vähenee edelleen. Sopivaa elinympäristöä jää vain suojelualueille, joilla pidemmällä aikavälillä myös uutta elinympäristöä muodostuu korprien ennallistamisen kautta. Suojelualueilla sijaitsevien esiintymien elinympäristö säilyy, mutta joidenkin laatu saattaa heikentyä ulkoisten tekijöiden, esim. suojelualueen

ulkopuolisten ojitusten, vuoksi. Todennäköisesti lajin populaatiokoko pienenee edelleen. Suojelualueiden ulkopuolella vielä olevat tuntemattomat esiintymät häviävät, eikä kaikkien suojeltujenkaan esiintymien säilyminen ole varmaa elinympäristöjen heikkenemisen vuoksi. Lajin kyky levitä uusille alueille on heikko.

Lajin tulevaisuuden ennusteen arvioidaan olevan epäsuotuisa riittämätön.

Suojelutilanne ja hoitotoimet

Korpikolvan nykyisistä esiintymistä (taulukko 2; ainakin yhden havaintopaikan tila olemassa oleva ja viimeisin havainto tehty vuonna 1980 tai sen jälkeen) 24 on Metsähallituksen mailla, niistä 22 on Natura-alueilla ja yksi MH:n omalla päätöksellä perustetussa suojelumetsässä (mukana suojelualueissa). Näihin esiintymiin liittyvät kaikki havaintopaikat ovat suojelurajausten sisällä, osa tosin melko lähellä suojelualueen rajaa. Suojelualueiden ulkopuolella osa runsaslahopuustoisista korvista on metsälailla suojeltuja elinympäristöjä.

Lajin suojelun kannalta ongelmallisinta on suojelualueillakin lahoppuujatkumon säilyminen esiintymispaikoilla. Laji elää vain muutaman vuoden (enintään 10 v.) samalla sopivan lahoasteen järeällä kuusimaapuulla. Lahoppuujatkumon katkeamisen tai heikentymisen vuoksi laji saattaa hävitä osasta esiintymispaikoja. Lajin esiintymispaikoilla ei ole tehty hoitotoimia.

Suojelu-, hoito- ja tiedonkeruutarve

Ainoa yksityismailta tunnettu korpikolvan suojelematon esiintymä tulisi suojella erityisesti suojeltavan lajin rajauspäätöksellä, mikäli lajia vielä ao. alueelta löytyy (havainto vuodelta 1983). Lajille ei ole nykyisellään erityistä hoitoa tarvetta.

Nykyisistä tunnetuista esiintymistä käytännössä kaikki ovat puutteellisesti tutkittuja. Kaikki tiedossa olevat esiintymät on tallennettu Eliölajit-järjestelmään, mutta esiintymien perustiedot ovat vielä sisällöltään puutteellisia. Uusia esiintymiä tulee etsiä lajille sopiviksi arvioituilta paikoilta.

Taulukko 2. Korpikolvan nykyisten esiintymien jakautuminen suojelualueille, suojeluohjelma-alueille ja niiden ulkopuolelle sekä Metsähallituksen alueille. Lähde: ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmä 28.11.2007.

Omistaja	Natura	Luonnon-suojelualue	Luonnon-suojeluohjelma	Naturan tuoma lisäys	Suojelu yhteensä	Ei suojeltu	Kaikki yhteensä
Mh	22	16	5	2	23	1	24
muu	–	–	–	–	–	1	1
Yhteensä	22	16	5	2	23	2	25

Kirjallisuutta

Ahlroth, P., Mannerkoski, I., Hyvärinen, E., Rassi, P. & Rajasärkkä, A. 2007: Lajien suojelutason raportointi EU:lle 2007 & Metsähallituksen vastuulajien tila 2006 -arviointi. Korpikolva. – Julkaisematon raportti (asianumero 4915/41/2007), Metsähallitus, Vantaa, 21.12.2007. 11 s.

Mannerkoski, I. 2001: Kovakuoriaiset. – Teoksessa: Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.), Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet. Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristö 510: 122–149.

Saaristo, L. 1998: Korpikolvan elinympäristövaatimukset ja populaatorakenne. – Pro gradu -työ, Helsingin yliopisto, ekologian ja systematiikan laitos, populaatio-biologian osasto, Helsinki. 51 s.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742. 113 s.

Siitonen, J. & Saaristo, L. 2000: Habitat requirements and conservation of *Pytho kolwensis*, a beetle species of old-growth boreal forest. – Biological Conservation 94: 211–220.

Metsähallituksen vastuulajien tilan ja suojelutason arviointi on tehty luontodirektiivin vuosia 2001–2006 koskevan raportoinnin yhteydessä. Suojelutaso ja sen osatekijät (levinneysalue, populaatio, lajin elinympäristö, ennuste lajin tulevaisuudesta) arvioitiin luokituksella suotuisa – epäsuotuisa riittämätön – epäsuotuisa huono. Arvioinnista ovat vastanneet Ari Rajasärkkä ja Ilpo Mannerkoski. Luontodirektiivin raportointiin osallistuivat myös Petri Ahlroth, Esko Hyvärinen ja Pertti Rassi ja sitä ovat kommentoineet useat asiantuntijat. Jari Ilmonen on toimittanut tämän tietolomakkeen arviointimateriaalin pohjalta ja Heikki Eeronheimo on osallistunut toimitustyöhön.

Suomen raportti EU:n komissiolle luontodirektiivin toimeenpanosta kaudelta 2001–2006 on osoitteessa: www.ymparisto.fi > Luonnonsuojelu > Suojeluohjelmat ja -... > Natura 2000 -verkosto > Raportti luontodirektiivin toimeenpanosta Suomessa 2001–2006

Luontodirektiivin raportoinnin laji- ja luontotyyppikohtaiset arvioinnit ja niiden yhteenvedot eri luonnonmaantieteellisiltä alueilta kaikissa EU-maissa ovat osoitteessa: <http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17>

Suosittelava viittaus: Rajasärkkä, A., Mannerkoski, I. & Ilmonen, J. 2009: Metsähallituksen vastuulajien tila ja suojelutaso vuonna 2006. Korpikolva – *Pytho kolwensis* Sahlberg. – Tietolomake, lajit. Metsähallitus, 4 s. <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/korpikolva_2006.pdf>

Ulkoasu ja taitto Marianne Katainen, kansikuva Jari Kostet, kartta Heikki Eeronheimo

© Metsähallitus 2009